

בס"ד

פרשת תצוה - זכור

עם ביאור

אחד תרגום

ברצותו לאחד את תרגום אונקלוס ופשוטו של מקרא

על פי אמרם ז"ל (ברכות ח.), אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו (במדבר לב, ג) עטרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו

ושתי צנתרות זהב ממנו יהיו

ודיבון

נדובב בו שפתי ישנים גם חדשים גדולי הדורות זי"ע ושליט"א שדנו והוסיפו בו נופך ופרפראות לחכמה.

עטרות

בו נעטר לראשנו את דברי התרגום כפשוטו, בו מבאר פשטות הפסוק, להבין על מה אדניו הטבעו.

לע"נ

מורי חמי היקר באדם

הרה"ח ר' חיים אריה ב"ר יעקב אליעזר הכהן כהנא ז"ל

נלב"ע ט"ז במור-חשון ה'תשפ"ב

ת"נ צ"ב ה'

מנאי חתנו יהודה בהג"ר מרדכי גנוט שליט"א

שנת גמור תרגום שתיים פרשה לפ"ק

~ ~ עטרות ~ ~

וזהו דלא כפירוש רש"י עצמו ביומא (עב.) שפירש תיבת כליל - גדיל.

לב והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג... לא יקרע מת' ויהי פום רישיה כפיל לגוה וכו' לא יתבזע. הראשונים (הרשב"ם, החזקוני) מפרשים, והיה פי ראשו - יש לעשות בית צואר למעיל! והיכן? בתוכו - באמצעותו של הבגד. ועוד שפה יהיה לפיו של המעיל סביב דהיינו מסגרת חיצונית. ולפי"ז אין כאן כפילות בפסוק, אלא שני ציוויים שונים. א. לעשות פי צואר באמצעותו ב. לעשות שפה לפיו של המעיל והכוונה וגם לשפת המעיל עצמו.

אך מרש"י מתבאר פירוש הפסוק: והיה שפת פי ראשו שבודאי תעשה על מנת ללבשו, הציווי הוא שתעשהו כפול בתוכו של בית הצואר, שפה יהיה לפיו האמור סביב אותו הפה יהיה מעשה אורג ולא מעשה מחט. ולפי"ז אינו מדבר על המסגרת החיצונית של המעיל כלל, [והנ"מ בין שני הפירושים הוא לכאור' על מה קאי הלאו ד'לא יקרע'].

והנה, לפעמים מתרגם אונקלוס 'בתוך' - 'במיצעות' (בראשית ב ט, בתוך הגן), ולפעמים 'בגו' (להלן כו כח, בתוך הקרשים), ונראה ד'מיצעות' היינו אמצע ממש וכמש"כ הרמב"ן שם, ואילו 'בגו' זה לאו דווקא אלא 'בפנים'!. כאן הוסיף אונקלוס 'כפיל' לגויה. וודאי מוכח שהכוונה לכדפרש"י שכבר מדבר על אופן עשיית הפה ולא על הציווי לעשות פה, וא"כ 'בגו' דנן ודאי הכונה כלפי פנים.

כח ד מצנפת מת' מצנפתא. כתב רש"י "כמין כיפת כובע שקורין קופי"א, שהרי במקום אחר (להלן כט ט) קורא להם מגבעות, ומתרגמין כובעין", עכ"ל. משמע מדברי קדשו, מזה שתרגם שם 'כובעין' וכבר ידענו שהמצנפת שימש לאותה מטרה של המגבעות, הנה לנו שהמצנפת הוא כמין כיפת כובע. ור' דיבון.

ח וחשב אפודתו מת' והמין תיקוניה. פירוש: וחגור תיקונו. בסתם 'חשב האפוד' מתרגם 'המין איפודא' ממש, כאן שהוא בהטיה 'אפודתו' של משהו אחר, על כרחך הכוונה שאופד את האפוד על הכהן, והוא לשון תיקון שעל ידי החשב "הוא מאפדו ומתקנהו לפהן ומקשטו", (ע"פ רש"י). וזה חידוש שהחשב מוזכר כאן ללא סמיכות לאפוד.

יא חרש אבן מת' אמן אבן טבא. כי לא חורש באבן יצלה לחרוט באבן טובה וזוהי אומנות בפני עצמה.

שם פתוחי חותם מת' כתב מפורש כגליפי עזקן. כתב ברור כמו כתב החותמות, עיין דיבון לאריכות. וההסבר ב'כתב החותמות' י"ל ע"פ מש"כ רש"י בישעיה (הו"ד להלן), והוא, שבשונה מכתב עט רגיל שאין מוכרח שיש לו עובי, הרי שבחקיקה בדרך כלל יש עובי מטבע הדברים ועל כן הכתב שלו ברור ושמן.

לא כליל תכלת מת' גמיר תכלא. פירוש: עד סיומו, כלומר מתחילתו ועד סופו. וכדפרש"י "כולו תכלת", ו'כליל' הוא מלשון 'כל' [וכפל ה' לחיזוק הענין כמובא בספרי המדקדקים].

מהקצוות, ושם הסקנו לא כמו כאן, ויתן מכאן הרמב"ן עידיו ויצדק קודש.

¹ ובפרשת בראשית (ב ט) דנו בענין 'מציעות' שכ' אונקלוס אם הוא 'אמצע' ממש או 'בפנים' לאפוקי

והמשיחה, הם היו המינוי וההסמכה והעברת התפקיד.

הרמב"ן מבאר שהמילוי הוא השלמת אהרן ובניו שיהיו ראויים להיות כהנים וזאת על ידי הקרבת הקרבנות, עיי"ש שזאת כוונת אונקלוס.

מג ולא ישאו עוון מת' ולא יקבלון חובה. בשונה משאר 'נשיאת עוון' שמתרגם לשון נשיאה, כיון ששם הכוונה לכפרה שהם נושאים עוון אחרים, כאן מדובר בעוון שלהם בעצמם ופשוט שזהו תרגומו.

~ ~ דיבון ~ ~

עוד מקשה הרמב"ן (להלן פסוק לא) על דברי רש"י, שגם אם נקרא לפעמים המגבעת בשם מצנפת, הלא להיפך "המצנפת של כהן גדול אינה קרויה מגבעת בשום מקום". ומבאר הרמב"ן ש'מגבעת' הוא לשון 'כובע' ממש, [כמו מקבעת, כמו ונתן קובע נחושת על ראשו (שמואל א' יז לח)], ושם ה'מצנפת' הוא על דרך לבישתו "שצונף בה ראשו, מגלגל ומחזיר מגלגל ומחזיר סביב ראשו, כפל על כפל". ולפי"ז יכול לשון 'מצנפת' לשמש הן למגבעת והן לכל דבר הנצנף, אך ה'מגבעת' שמורה אך ורק לכובע גבוה "ואף היא מצנפת היא, אלא שקושר בה כל ראשו ומעלה הכפלים עליו כעין מגבעת שהוא קובע כדברי אונקלוס" וכן"ל בתוס'.

ובפשטות נראה שנחלקו רש"י והרמב"ן ביסוד פירוש המילה 'מצנפת' שלרש"י היינו כובע ולרמב"ן היינו דבר הנכרך סביב הראש. אך מכל זה גדולה התמיהה, מה הכרחו של רש"י להשוות ביניהם ולהוכיח כן מן התרגום ומדוע מאן בפירוש הרמב"ן.

ולענ"ד יש לומר שגם רש"י לא נתכוין להוכיח מתרגום כובעין, שמצנפת פירושה כובע. אלא

לז והיה על מצח אהרן מת' ויהי על בית עינוהי דאהרן. לפי פשוטו הכונה על מקום התפילין שלנו כמש"כ הרמב"ן והתוס' בגיטין (ז). אבל רש"י פשיטא ליה דעל המצח היה ממש וכן מפורש יוצא מתרגום יונתן כאן. וזה לכאור' דלא כתרגום אונקלוס.

מא ומלאת את ידם מת' ותקרב ית קרבניהון. רש"י כ' ש'מילוי' זה, הוא לשון חינוך והעברת תפקיד, והכתוב דבר בדרך משל שהמנהג להלביש בית יד לנכנס לתפקיד, עכתו"ד. ולפי"ז אין מקום להזכיר את הקרבת הקרבנות, אלא לבישת הבגדים

כה. ד. מצנפת מת' מצנפתא. כתב רש"י "כמין כיפת כובע שקורין קופי"א, שהרי במקום אחר (להלן כט ט) קורא להם מגבעות, ומתרגמינן כובעין", עכ"ל. משמע מדברי קדשו, מזה שתרגם שם 'כובעין' וכבר ידענו שהמצנפת שימש לאותה מטרה של המגבעות, הנה לנו שהמצנפת הוא כמין כיפת כובע (וכן הוא ריהטא דלישנא של הרמב"ן בהבנת רש"י, הו"ד להלן).

אך צ"ב, מנין לו לרש"י שהם היינו הך ואדרבה מדשני התרגום ותרגם כאן מצנפתא ולהלן כובעין, הרי שהם אינם היינו הך.

והרא"מ מוכיח כדברי רש"י ממתניתין (יומא כה). "נטל המצנפת של אחד מהם" ושם בכהן הדיוט מיירי, וכן כתבו התוס' (גיטין ז. ד"ה בזמן, סוכה ה. ד"ה ואל).

אך התוס' שם מוסיפים חילוק ברור בין המצנפת של כהן גדול שהיה קטן יותר מהמגבעות "משום דלכהן הדיוט לא היה ציץ והיתה גדולה קרויה מגבעת אבל של כ"ג היתה קטנה קרויה מצנפת", מפני שהיו צריכים להיות על ראשו גם הציץ וגם התפילין.

ודאי בראש. [ויוער שהרמב"ן בצטטו את דברי רש"י לא כתב כלפנינו, אלא "שהמצנפת כמין כובע", דוק היטיב].

יא פתוחי חותם מת' כתב מפורש כגליפי עזקן. ראשית נקדים את כל הפסוקים בהם מוזכרים הפיתוח על אבנים וכדו', ונחזי אנן את כמה חילוקים בתרגום:

א	מַעֲשֵׂה חֶרֶשׁ אָבֹן פְּתוּחֵי חֹתֶם תִּפְתַּח אֶת־שִׁתִּי הָאֲבָנִים וְגו' (שמות כח יא)	עוֹבֵד אֱמֹן, אָבֹן טָבֵא פְּתַב מְפָרֵשׁ כְּגִלְף דְּעַזְקָא תְּגַלּוּף יֵת תְּרַתִּין אֲבָנִיא.
ב	וְעִשִׂיתָ צִיץ זָהָב טְהוֹר וּפְתַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קָדֵשׁ לָהּ' (שמות כח לו)	וְתַעֲבִיד צִיצָא, דְּדָהָב דְּכִי; וְתְגַלּוּף עֲלוּהֵי פְּתַב מְפָרֵשׁ, קָדֵשׁ לֵי.
ג	וַיַּעֲשׂוּ אֶת צִיץ נֹזֵר הַקָּדֵשׁ זָהָב טְהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְּתַב פְּתוּחֵי חֹתֶם קָדֵשׁ לָהּ' (שמות לט לו)	וַיַּעֲבִדוּ יֵת צִיצָא כְּלִילָא דְּקָדֵשׁ, דְּדָהָב דְּכִי; וְכָתְבוּ עֲלוּהֵי, פְּתַב מְפָרֵשׁ קָדֵשׁ, לֵי.
ד	חֲסֹאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בְּרָזֶל בְּצַפְרֵן שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל לֹחַ לְבָם (ירמיהו יז א)	חֻבֵּי בֵית יְהוּדָה פְּתִיבִין בְּעֵט דְּבְרָזֶל בְּטַפְרֵן שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל לֹחַ לְבָהוֹן.
ה	וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי קַח־לְךָ גְּלוֹן גָּדוֹל וְכָתַב עָלָיו בְּחָרֵט אָנוּשׁ לְמַהֵר שְׁלַל חֵשׁ בַּז (ישעיהו פרק ח פסוק א)	תַּרְגוּם: וַאֲמַר יי' לִי סַב לָךְ לֹחַ רַב וְכָתוּב עֲלוּהֵי פְּתַב מְפָרֵשׁ. רש"י: בַּחֲרַט אָנוּשׁ אֲשֶׁר יְרוּץ בּוֹ כָּל אָנוּשׁ - כָּל הַקּוֹרָא בּוֹ, אֲפִילוֹ כָּל שֶׁהוּא, אֲפִילוֹ אִינוּ חָכֵם; וְכֵן תִּירְגַּם יוֹנָתָן [וְבָרוּב כַּתִּי, אֹנְקֵלוֹס!!!]: "כָּתַב מְפָרֵשׁ."

והראב"ד כתבו שנעשה ע"י מכה של חותם בולט מאחוריו והאותיות בולטות מלפניו, ולמדו כן מ'פיתוחי חותם' האמור בציץ והיינו שנעשה על ידי חותם, ויש לעיין טובא, כיון שגם באבני החושן כתיב כן ושם ודאי היתה חקיקה ממש (וע"י השמיר), ואכהמ"ל.

עכ"פ אונקלוס ודאי אינו מתייחס לאופן עשייתו אלא לצורה שהתקבלה בסוף (ובתיב"ע הי - כמו, גליף עיזקא).

ומהמלבי"ם משמע שהוסיף תיבת 'כגליפי' כי מה'חותם' לבד אפשר לטעות שחרצו סביב האותיות

נחשבים ל"אותיות" אלא קרקעית החקיקה (כמבואר בסוגיא דגיטין דף כ: ע"מ שהנייר שלי), אבל בלוחות 'הכתב והמכתב' נבראו בערב שבת בין השמשות (אבות פ"ה מ"ו), לומר שאויר האותיות עצמם היו 'כתב', ובזה יש לתרץ קושיית התוס' (גיטין שם ד"ה למימרא) ואכהמ"ל.

אדרבה ודאי סב"ל כהרמב"ן שהוא ע"ש הצינוף. וזה שתרגם אונקלוס כאן מצנפתא, כלומר כן שמו על שם שהוא נכרך ומגלגל וכו'. אך היות שבתרגום לא מבואר היכן הוא נכרך אם על ראשו או על ידיו, על כן הוכיח מהתרגום דלהלן שתרגם כובעין וזה ודאי על הראש, ומדוייק היטיב בדבריו המזוקקים "כמין כיפת כובע", ולא כתב כובע לבד, וה'כיפה'

פיתוח היינו החקיקה והגליפה, החריטה והחרישה, החריצה. וכולם לשונות נרדפים זה לזה, הן באבנים והן בטסי זהב והן בגליון נייר (אלא שחריטה על קלף וכדו' זה לשון מושאל). וחותם היינו עזקא. פירוש: כתב ברור כחריטה שעל גבי החותמת. ואינו מתייחס לאופן עשיית הכתב כלל, שהרי בציץ כתוב 'ויכתבו עליו מכתב', והיינו שלא יהיה חק תוכות [היינו סביב האות] אלא למשוך את יריכות האות עצמה החוצה [כשיי"ן של תפילין] ולזה בלבד יקרא 'כתב', ואילו באבנים היתה חקיקה ממש².

מעניין לציין כי דוקא בציץ נחלקו הרמב"ם והראב"ד באופן חקיקת האותיות, רש"י (גיטין כ:):

² ובלוחות הברית כשירד משה רבינו מן ההר כתיב: "והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת" גם "כתיבה" וגם "חריתה", ובדומה לפסוקים בירמיהו ובישעיה, ושם כבר אמרנו שזה לשון מושאל, אבל בלוחות י"ל דקמ"ל שבשונה מחקיקה בעלמא אין אויר החקיקה

פתוחין משני הצדדים אך היה מחזיק את האבן כמין טבעת ומשני הצדדים כמין מזלגים ושינים, וא"כ שפיר נוכל לומר דהיו חוקקים אותם אחרי נתינתם בהמשבצות, והו"א דלהכי כתוב הך במילואותם לומר שצריך לחוקקם דוקא אחרי מילואותם, ולא הו' ידעינן לפי' הגמרא דסוטה הנ"ל, האומנם גבי החושן דהאבנים היו מתמלאין וקבועין בתוך החושן כמ"ש וימלאו בו ארבעה טורים אבן וגו' והוא ה' עב וכפל כמ"ש בפרשה, וכבר הקדמנו דהיו צריכין לחקוק האותיות מהעבר השני, והאיך היו יכולין לחקוק אחרי המלוי ובעת שהי' כבר קבוע בחושן וזה אי אפשר, ע"כ מוכח מזה כפי' הגמרא דפי' במילואותם קאי על האבן גופא שלא נחסר ממנו כלום אך נשאר שלם.

ובמה שכתבנו יוכן גודל הנס של האורים והתומים דאיתא בגמ' אורים שמאירים את דבריהם תומים שמתמים את דבריהם, ועיין ביומא שהיו בולטות או מצטרפות ע"ש, והיינו שנכנס בתוכו אור של מעלה גדול כ"כ שהי' פולש והולך דרך החושן שהי' עב וכפול ומאיר את כל אות ואות הנצרכים לתשובת השאלה של הכהן, כמו עלה והצלח שהיו נראים לעיני הכהן בכתב מאיר וברור, וזה הי' נס נפלא למעלה מדרך הטבע קבוע לדורות למען ידעו כי ה' שוכן בתוך בני ישראל ודו"ק היטב. עכ"ל.

הגהת הרב אליהו טאבאק זצ"ל⁴ וז"ל: שמות ל"ט ו' – ויעשו את אבני השהם וגו' מפתחות פתוחי חותם על שמות בני ישראל. עי' תרגום אונקלוס" גליפן כתב מפרש". ויש להעיר שלא תרגם כאן באבני השהם "פתוחי חותם" – "כגלוף דעזקא", ואילו לקמן בפסוק יד באבני החושן תרגם "כגלוף

הרב אליהו בן ר' נחמן טאבאק זצ"ל מתוך מה שרשם בכתב ידו על מאות פתקאות ועל גליוני ספריו...

ונמצאו האותיות בולטות (חק תוכות), ובגמ' סוטה (מח:) מבואר שהיו חוקקים את האותיות עצמם, על כן הוסיף תיבת 'גליפיי', ולהאמור אינו מדוקדק³.

ובענין זה ממהרי"ל דיסקין עה"ת וז"ל: שמות בני ישראל תהיין על האבנים. ועוד מאי הכונה פתוחי חותם והלא בהחותם כתובים האותיות בהיפך כדי שיבואו ישר על השעוה, אבל פה בהאבנים הלא היו צריכין האותיות להיות כתובים ביושר כדי שיוכלו לקרוא אותם בעת ששואלין בהם הכהן כדאיתא ביומא. ע"כ פירש רבינו ז"ל דברי הכתוב בהאבנים תהיין על שמות ב"י ופתוחי חותם ה"פ שהאותיות היו עשויים כמו שעושיין על החותם שעושיין האותיות מהופכות, כן היו חקוקים על האבנים מעבר אחד מהופכות, אמנם מרוב בהירות של האבנים ומזוהרם היו נראים ונקראים ביושר מעבר השני של האבן לצד חוץ, והיו נותנים הצד של האבן שבו האותיות חקוקים מהופכות לגבי גוף הכהן והצד החלק שבו נקראים האותיות ביושר לצד חוץ, דאילו הי' חוקקים האותיות ביושר לצד חוץ איננו יפה כלל דאז הי' נראה האבן מרוסק ומשובר לרסיסים, וזה לא יפה כלל.

וזה פי' הכתוב והאבנים תהיין על שמות ב"י דהיינו שכל עובי האבן הי' על גבי האותיות שהיו אותיות פתוחי חותם ר"ל מצד השני היו מהופכות כמו בחותם אבל מחוץ בצד החלק היו נקראים ביושר נמצא לפי דברינו ניחא דדוקא גבי האבנים של האפד יש לטעות דפי' במלואתם ללמוד דהיו חוקקים על האבנים דוקא אחרי מלואם ונתינתם בהמשבצות משום דהיו יכולים היטב לחקוק בהם גם אחרי מלואם בהמשבצות דהא המשבצות היו

³ וכל זה צריך לי עדיין תלמוד עמוק ועוד חזון למועד.

⁴ זאת מצאתי בגליון 'אחינו': "פתקא טבא רשימות וכתבים מלאים זיו ומפיקים נוגה מעטרו"ת מורנו

בתרגום אונקלוס שכתוב כאן כגלוף דעזקא כתב מפרש, ואית נוסחאות דלא גרסי הכי, אלא "גליף כתב מפרש". ולמאן דלא גרסי כגלוף דעזקא, יתקיימו דברי מהרי"ל דיסקין. וכן הוא בתיוב"ע.

דעזקא". ובפרשת תצוה תרגם "כגלוף דעזקא" הן באבני השהם והן באבני המילואים. וכן הוא בתרגום יב"ע כבתרגום אונקלוס.

וע"ע שמות ל"ט ל' ויעשו את הציץ וגו' ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קודש לה'. ויש נוסחאות

~ ~ לפרשת זכור ~ ~

מתוך 'אז אמרתי' עמ"ס מגילה

שיקיימו זכירה בזמנו של קריאת המגילה ע"י המוקפין בזמנם, והכי הילכתא, וא"כ לכאן ה"ה איפכא שיועיל זכירת המוקפין קודם העשיה בזמנם, שיחשב גם לפרוים זכירה קודם עשיה.

אך זה אינו, כי יש הפרש גדול בין העשיה לזכירה לפמש"כ הראב"ד בהשגו' על הרי"ף (בריש מכילתין) ששמחת פורים היא עיקר הפורים וא"כ הא תינה שיהיה נחשב עשיית המוקפין בזמנם גם לבני הפרוות כאילו עשו את הפורים בזמנם, אבל שיהיה נחשב גם הזכירה שלהם בזמנו, כאילו קיימו בני הפרוות הזכירה בהדי העשיה, זה א"א כיון דסכ"ס הם לא הזכירו קודם לעשייתם שלהם.

וגם אין לומר שסכ"ס אם אפשר לחשב העשיה של המוקפין לפרוים יהיה נכלל גם זה שהזכירה בהדי העשיה כפי שקיימו המוקפים, כי עדיין ב' מצוות הם ועכשיו אנו דנים על הזכירה בלבד, ודו"ק]].

וגי' הכת"י 'כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר, קדמי זכירה לעשיה' וכ' הגר"א בביאורו (סי' תרפ"ח ס"ו) שכ"ה גי' הרי"ף

ל. ושמואל אמר מאחרין, אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר, עשיה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין. יל"ע מאי ס"ל לרב, אם חולק על כך שלא טוב הדבר שתהא הזכירה והעשיה בהדי ויש להקדיש זמן מיוחד יום קודם לכן [ושמא אף יליף לה מלשה"כ והימים האלו וגו'], ואין להשיב על צד זה ממה שקריאת המגילה שאף היא זכירה (לעיל יג): מקיימים תמיד ביום העשיה, כיון דלאחר שכבר קראו פרשת זכור כבר התקיים הענין דזכירה קודם לעשיה, אבל שכל הזכירה תהיה רק באותו יום ע"י המגילה ולאחריו בפרשת זכור, זה לא מצאנו.

או שגם דסבר שמואל דגם בהדי הדדי הוא אפשר ושפיר איכא לדמויי קריאת המגילה לפרשת זכור, אבל ס"ל שאינו נחשב לבני הפרוים עשיית המוקפין ביומם כעשיה אחר הזכירה כיון דיומם עבדי, שפיר דמי.

[ואולי אפשר לדמות הענין למש"כ לעיל ד: בדעת ת"ק דרבי, דס"ל שאפשר לפרוים

שהביא מירושלמי דבחל פורים בשבת מאחרין הסעודה ליום ראשון.

עשיה וזכירה. בפשטות העשיה היא שמחת יו"ט והזכירה היא קריאת פרשת זכור, ולפי"ז קרא דוהימים האלה נזכרים ונעשים, לא קאי רק על ימי הפורים וקריאת המגילה וכדלעי' במכלתיך, אלא אף על פרשת זכור והוא חלק מזכירת מעשה עמלק בימי מרדכי ע"י המן, דמלחמה לה' בעמלק מדור דור מדורו של משה וכו', ויתכן שעל זה אמר קרא דרך רמז והימים האלה וגו' בכל דור ודור. [ובדרך דרוש אפש"ל שגם העשיה קאי על מחיית עמלק וזכירתו והוא ע"י המשתה עדש"כ רש"י (ב"ב צב:) 'מתוך שיש שמחה וכו' נזכרים בה בני אדם, וא"א לצוות על הזכירה אא"כ הוא מתוך שמחה ומשתה יין, ותואמים הדברים למש"כ התוס' בפסחים (קו.) דילפינן קידוש היום לקיים

מצוות זכור את יום השבת מקרא דזכרו כ"יין ע"ש].

ומדי דברי במחיית עמלק, יעויין בב"ב (מו:) שמביא שם כמה מימרות בדיני ממונות וכתבו [הסבוראים] עמל"ק סימן [ר"ת ערב מלוה לזה קבלן], ותמה בהגהות היעב"ץ איך הותר לעשות סימן מדבר שהתורה ציוותה לשכחו [ובהגהות הגר"א לשו"ע סי' תרצ סי"ז בשם מדרש אפילו מעצים ואבנים], ומתריץ היעב"ץ ע"פ מה דאי' בזה"ק יתרו דעשרת הדברות פסיק טעמא לא, תרצה. לא, תגנב. שלפעמים מותר לגנוב דעת רבו וכדו', וא"כ גם הכא גבי לא, תשכח. פסיק טעמא ובא לומר שכדי לאוקמי גירסא מותר לזכרו עכ"ד, ויתכן עוד יותר שע"י זכירת התורה נמחה שמו.